Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
MANUELA CAMPOSA SÁNCHEZA-BORDONY
przedstawiona w dniu 18 września 2019 r.[1]

Sprawa C-678/18

Procureur-Generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Hoge Raad der Nederlanden (sąd najwyższy Niderlandów)]

Odesłanie prejudycjalne – Dopuszczalność – Artykuł 267 TFUE – Pojęcie sporu – Skarga kasacyjna w interesie prawa – Niezmienność sytuacji ustalonej w drodze zaskarżonego wyroku – Wzory – Środki tymczasowe i środki zabezpieczające – Właściwość sądów krajowych pierwszej instancji w zakresie rozpoznawania postępowań w przedmiocie środków zabezpieczających – Wyłączna właściwość sądów w sprawach wzorów wspólnotowych

1. Rozporządzenie (WE) nr 6/2002[2] wprowadziło regulację, zgodnie z którą państwa członkowskie są zobowiązane wyznaczyć na swoim terytorium jeden lub więcej „sądów w sprawach wzorów wspólnotowych" mających wyłączną właściwość do rozstrzygania niektórych powództw dotyczących naruszeń wzorów wspólnotowych i unieważnienia prawa do nich (art. 81).

2. W ramach wykonania wspomnianego obowiązku Niderlandy przyznały tę wyłączną właściwość rechtbank Den Haag (sądowi pierwszej instancji w Hadze, Niderlandy). Jednemu z sędziów wymienionego sądu Niderlandy przyznały również właściwość do przyjmowania środków zabezpieczających i tymczasowych.

3. Hoge Raad der Nederlanden (sąd najwyższy Niderlandów) ma jednak wątpliwości, czy ten ostatni przepis (to znaczy przepis, w myśl którego sędzia wyspecjalizowanego sądu w sprawach wzorów wspólnotowych z siedzibą w Hadze jest jedynym organem właściwym do przyjęcia środków tymczasowych i zabezpieczających w sporach na podstawie art. 81 rozporządzenia 6/2002) jest zgodny z innymi przepisami wspomnianego rozporządzenia.

4. Ta wątpliwość sądu odsyłającego wiąże się z kontrowersjami, które pojawiły się w Niderlandach, gdzie różne sądy pierwszej i drugiej instancji, które nie mają statusu sądów w sprawach wzorów wspólnotowych, uznały się za właściwe do rozpoznania wniosków o zastosowanie środków tymczasowych i zabezpieczających w postępowaniach dotyczących powództw, których przedmiotem jest naruszenie wspomnianych wzorów lub unieważnienie prawa do nich.

1 Język oryginału: hiszpański.

2 Rozporządzenie Rady z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów wspólnotowych (Dz.U. 2002, L 3, s. 1).

I. Ramy prawne

A. Prawo Unii. Rozporządzenie nr 6/2002

5. Tytuł IX dotyczy „jurysdykcji oraz postępowania w sprawach dotyczących wzorów wspólnotowych".

6. Sekcja druga tego tytułu, zawierająca art. 80–92, dotyczy „sporów dotyczących naruszenia i ważności wzorów wspólnotowych".

7. Zgodnie z art. 80, zatytułowanym „Sądy w sprawach wzorów wspólnotowych":

„1. Państwa członkowskie wyznaczają na swoich terytoriach możliwie jak najmniejszą liczbę sądów krajowych działających jako sądy pierwszej i drugiej instancji (sądy w sprawach wzorów wspólnotowych), które pełnią funkcje powierzone im na mocy niniejszego rozporządzenia.

[…]".

8. Artykuł 81, zatytułowany „Jurysdykcja w sprawie naruszenia i ważności prawa", stanowi:

„Sądy w sprawach wzorów wspólnotowych mają wyłączną właściwość:

a) w przypadku powództw, których przedmiotem jest naruszenie oraz – jeżeli zezwala na to ustawodawstwo krajowe – w przypadku powództw przeciwko działaniom grożącym naruszeniem wzoru wspólnotowego;

b) w przypadku powództw o stwierdzenie braku naruszenia wzorów wspólnotowych, jeżeli zezwala na to ustawodawstwo krajowe;

c) w przypadku powództw o unieważnienie niezarejestrowanego wzoru wspólnotowego;

d) w przypadku powództw wzajemnych o unieważnienie wzoru wspólnotowego, złożonego w związku z powództwem wymienionym w pkt a)".

9. Artykuł 90, zatytułowany „Środki tymczasowe i zabezpieczające, łącznie ze środkami ochronnymi", brzmi następująco:

„1. Do sądów państwa członkowskiego, wraz z sądami w sprawach wzorów wspólnotowych, może być złożony wniosek o zastosowanie środków tymczasowych włącznie z zabezpieczającymi w odniesieniu do wzoru wspólnotowego, które są przewidziane na mocy prawa tego państwa w odniesieniu do krajowego prawa ze wzoru, nawet jeżeli na mocy niniejszego rozporządzenia sąd w sprawach wzorów wspólnotowych w innym państwie członkowskim ma właściwość orzekania co do istoty sprawy.

2. W postępowaniu dotyczącym środków tymczasowych, włącznie z zabezpieczającymi, dopuszczalny jest zarzut nieważności wzoru wspólnotowego podniesiony w inny sposób niż w drodze powództwa wzajemnego. Artykuł 85 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

3. Sąd w sprawach wzorów wspólnotowych, którego właściwość określają przepisy art. 82 ust. 1, 2, 3 lub 4, ma właściwość do zarządzenia środków tymczasowych i zabezpieczających, które stosuje się na terytorium każdego z państw członkowskich z zastrzeżeniem każdego wymaganego postępowania dla uznania i wykonania, określonego postanowieniami tytułu III Konwencji o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń. Żadnemu innemu sądowi nie będzie przysługiwać taka właściwość [ostatnie zdanie stanowi tłumaczenie nieoficjalne]".

10. Sekcja 3 tytułu IX (art. 93 i 94) odnosi się do „innych sporów dotyczących wzorów wspólnotowych”.

11. Artykuł 93, zatytułowany „Przepisy uzupełniające w sprawie jurysdykcji sądów krajowych innych niż sądy w sprawach wzorów wspólnotowych”, stanowi:

„1. W państwie członkowskim, którego sądy są właściwe na mocy art. 79 ust. 1 lub ust. 4, właściwe dla powództw dotyczących wzorów wspólnotowych innych niż określone w art. 81 są sądy, które byłyby właściwe miejscowo oraz rzeczowo dla powództw odnoszących się do krajowych praw ze wzoru w tym państwie.

[…]”.

B. Prawo krajowe

1. Wet op de rechterlijke organisatie (ustawa o ustroju sądownictwa)

12. Zgodnie z art. 78:

„1. Hoge Raad [sąd najwyższy] rozpoznaje skargi kasacyjne wniesione na czynności, wyroki, postanowienia i zarządzenia sądów apelacyjnych oraz sądów pierwszej instancji, złożone przez stronę lub »w interesie prawa« przez Procureur-generaal (zwanego dalej »prokuratorem generalnym«) przy Hoge Raad.

[…]

7. Skarga kasacyjna »w interesie prawa« nie może zostać wniesiona, jeżeli stronom przysługuje zwyczajny środek odwoławczy, i nie uchybia ona prawom nabytym przez strony”.

13. Artykuł 111 ust. 2 lit. c) przyznaje prokuratorowi generalnemu właściwość do wniesienia skargi kasacyjnej w interesie prawa.

2. Ustawa z dnia 4 listopada 2004 r. wykonująca rozporządzenie Rady Unii Europejskiej w sprawie wzorów wspólnotowych i wyznaczająca sąd właściwy do rozpoznawania sporów dotyczących wzorów wspólnotowych (ustawa wykonująca rozporządzenie WE w sprawie wzorów wspólnotowych)[3]

14. Artykuł 3 stanowi:

„Dla wszystkich powództw, o których mowa w art. 81 rozporządzenia, w pierwszej instancji wyłącznie właściwy jest rechtbank Den Haag (sąd pierwszej instancji w Hadze), a w postępowaniach w przedmiocie zastosowania środków zabezpieczających sędzia orzekający w przedmiocie środków tymczasowych wspomnianego rechtbank”.

3 (Nederlandse) Wet van 4 november 2004 tot uitvoering van de verordening van de Raad van de Europese Unie betreffende Gemeenschapsmodellen houdende aanwijzing van de rechtbank voor het Gemeenschapsmodel (Uitvoeringswet EG-verordening betreffende Gemeenschapsmodellen) (Stb. 2004/573); zwana dalej „ustawą z dnia 4 listopada 2004 r.”.

II. Okoliczności faktyczne leżące u podstaw sporu i pytanie prejudycjalne

15. Spin Master jest kanadyjskim przedsiębiorstwem produkującym zabawki. Pod znakiem towarowym „Bunchems" przedsiębiorstwo to wprowadza do obrotu zestaw kolorowych kulek, które przyklejają się do siebie, tworząc różne kształty i figury. W dniu 16 stycznia 2015 r. Spin Master zarejestrowało tę zabawkę w swoim imieniu jako wzór wspólnotowy pod numerem 002614669 0002.

16. High5 wprowadza do obrotu pod nazwą „Linkeez" zestaw kolorowych kulek, które przyklejają się do siebie i pozwalają tworzyć różne kształty i figury.

17. Spin Master wszczęło przed sędzią orzekającym w przedmiocie środków tymczasowych i zabezpieczających rechtbank Amsterdam (sądu pierwszej instancji w Amsterdamie, Niderlandy) postępowanie w sprawie przyjęcia takich środków w związku z naruszeniem zarejestrowanego wzoru wspólnotowego. W szczególności Spin Master wniosło o zakazanie wprowadzania do obrotu produktów High5 na terytorium Niderlandów.

18. W ramach tego postępowania przedsiębiorstwo High5 twierdziło in limine litis, że jedynie rechtbank Den Haag (sąd pierwszej instancji w Hadze) ma wyłączną właściwość do rozpoznania sporu, w związku z czym sąd w Amsterdamie jest niewłaściwy.

19. W dniu 12 stycznia 2017 r. sędzia orzekający w przedmiocie środków tymczasowych rechtbank Amsterdam (sądu pierwszej instancji w Amsterdamie) oddalił zarzut braku właściwości na podstawie art. 90 ust. 1 rozporządzenia nr 6/2002 oraz przyjął szereg środków tymczasowych i zabezpieczających [4]. W tym samym postanowieniu wspomniany sędzia stwierdził, że termin na wniesienie powództwa co do istoty, określony w art. 1019i kodeksu postępowania cywilnego, wynosi sześć miesięcy od daty wydania postanowienia.

20. Prokurator generalny, zauważając, że w niderlandzkiej praktyce sądowej istnieją rozbieżności co do tego, czy sędziowie orzekający w przedmiocie środków zabezpieczających i tymczasowych rechtbanken (sądów pierwszej instancji) innych niż rechtbank Den Haag (sąd pierwszej instancji w Hadze) są właściwi do przyjmowania wspomnianych środków w takich sporach, wniósł skargę kasacyjną „w interesie prawa" na postanowienie sędziego orzekającego w przedmiocie środków tymczasowych w Amsterdamie.

21. W ramach zarzutu skargi kasacyjnej prokurator generalny stwierdził, że:

– Zgodnie z prawem niderlandzkim sędzia rechtbank Den Haag (sądu pierwszej instancji w Hadze) jest jedynym sędzią właściwym do przyjęcia środków tymczasowych i zabezpieczających w postępowaniach dotyczących naruszenia wzorów wspólnotowych.

– Artykuł 90 ust. 2 rozporządzenia nr 6/2002 nie ma zastosowania do sporów przewidzianych w jego art. 81, jak można wywnioskować z genezy i systematyki wspomnianego rozporządzenia.

4 Sędzia między innymi zakazał High5 pod rygorem kar pieniężnych sprzedaży kulek z zestawu i akcesoriów do nich oraz nakazał High5 zwrócenie się do nabywców będących przedsiębiorcami o ich zwrot w zamian za refundację ich ceny i kosztów transportu. High5 zostało również zobowiązane do przekazania Spin Master wykazu swoich dostawców i nabywców z wyszczególnieniem dostarczonych produktów.

22. W tych okolicznościach Hoge Raad der Nederlanden (sąd najwyższy Niderlandów) zwraca się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy art. 90 ust. 1 rozporządzenia w sprawie wzorów wspólnotowych należy interpretować w ten sposób, że w sposób wiążący przyznaje on wszystkim wymienionym tam sądom państwa członkowskiego właściwość do zarządzenia środków tymczasowych włącznie z zabezpieczającymi, czy też przyznaje on państwom członkowskim – częściowo lub w całości – możliwość przyznania wyłącznej właściwości do zarządzania tych środków sądom, które zgodnie z art. 80 ust. 1 rozporządzenia w sprawie wzorów wspólnotowych zostały wyznaczone jako sądy (pierwszej i drugiej instancji) w sprawach dotyczących wzorów wspólnotowych?”.

III. Postępowanie przed Trybunałem

23. Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wpłynął do Trybunału w dniu 5 listopada 2018 r.

24. Uwagi na piśmie złożyli: prokurator generalny, rząd Niderlandów i Komisja. Nie uznano za konieczne przeprowadzenia rozprawy.

IV. Ocena

25. Pytanie prejudycjalne ma na celu uzyskanie wyjaśnienia, czy wyłączna właściwość (wyspecjalizowanych) sądów w sprawach wzorów wspólnotowych do rozpoznawania niektórych powództw o naruszenie i unieważnienie, przewidzianych w art. 80 i 81 rozporządzenia nr 6/2002, rozciąga się, czy też nie rozciąga się na środki zabezpieczające lub tymczasowe, o których mowa w art. 90 wspomnianego rozporządzenia.

26. Wątpliwość wynika z okoliczności, że wbrew tej wyłączności wspomniany art. 90 wydaje się dopuszczać możliwość w odniesieniu do wzorów wspólnotowych wystąpienia z wnioskiem o przyjęcie środków zabezpieczających i środków tymczasowych do innych sądów państw członkowskich (to znaczy, nie tylko do sądów wyspecjalizowanych).

27. Przed rozstrzygnięciem tej wątpliwości należy wyjaśnić, czy – jak sugeruje sąd odsyłający w swoim postanowieniu odsyłającym – mamy do czynienia ze sporem, który spełnia wymogi określone w art. 267 TFUE.

A. W przedmiocie dopuszczalności pytania prejudycjalnego

28. Pytanie prejudycjalne w przedmiocie wykładni zostało podniesione w ramach skargi kasacyjnej „w interesie prawa”, którą prokurator generalny może wnieść na orzeczenia sądów pierwszej i drugiej instancji w odniesieniu do tych, od których nie przysługuje już zwykły środek odwoławczy.

29. Ta forma skargi kasacyjnej służy jednolitemu stosowaniu prawa. Przysługuje ona, gdy kwestia będąca przedmiotem sporu występuje w wielu sprawach, a wobec braku orzeczenia Hoge Raad (sądu najwyższego) w praktyce sądowej pojawiają się rozbieżne rozwiązania.

30. Jest to mechanizm proceduralny, który maksymalizuje tradycyjną funkcję skargi kasacyjnej dotyczącą ochrony prawa (to znaczy ochronę prawa w sensie obiektywnym, a nie subiektywnych interesów stron sporu). Do funkcji tej dodano „w interesie prawa" zamiar określenia orzecznictwa na przyszłość, aczkolwiek bez konkretnych skutków dla postępowania głównego, którego wynik pozostanie niezmieniony. Gdyby skarga została uwzględniona, konieczne byłoby uchylenie zaskarżonego wyroku, chociaż nie wpłynęłoby to na sytuację prawną stron, która została już ostatecznie ustalona w postępowaniu.

31. Oczywiście Hoge Raad (sąd najwyższy) jest sądem, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu w rozumieniu art. 267 TFUE. W przypadku wątpliwości co do wykładni przepisu prawa Unii obowiązany jest on zatem zwrócić się do Trybunału z odesłaniem prejudycjalnym.

32. Można by uznać, że nawet przyjmując funkcję sądowniczą sądu odsyłającego w ujęciu ogólnym, skoro w skardze kasacyjnej w interesie prawa brak jest rzeczywistego sporu między stronami, odesłania prejudycjalnego nie należy uznać za dopuszczalne.

33. Nie uważam jednak, aby zarzut ten mógł zostać uwzględniony. Wymóg, zgodnie z którym z odesłaniem prejudycjalnym powinno się występować w ramach postępowania kontradyktoryjnego, jest od dawna wykluczony przez Trybunał[5]. Jak stwierdził rzecznik generalny D. Ruiz-Jarabo Colomer, wystąpienie z odesłaniem prejudycjalnym jest również dopuszczalne „w przypadku braku sporu. Decydujące znaczenie ma to, […] by organ zwracający się o pomoc do Trybunału pełnił funkcję sądowniczą i uważał, że w celu podjęcia decyzji konieczna jest wykładnia prawa wspólnotowego, przy czym bez znaczenia jest okoliczność, że postępowanie, w ramach którego występuje się z odesłaniem prejudycjalnym, jest pozbawione kontradyktoryjności"[6].

34. Jeżeli, tak jak to ma miejsce w niniejszej sprawie, między stronami istniał wcześniejszy spór, a orzeczenie zostało wydane, w drodze apelacji lub kasacji, przed sądem wyższej instancji, „[taki] sąd […] należy zasadniczo uznać za sąd w rozumieniu art. [267 TFUE], uprawniony do wystąpienia z pytaniem prejudycjalnym do Trybunału"[7].

35. Twierdzenia tego nie wyklucza fakt, że indywidualna sytuacja stron sporu pozostaje niezmienna, niezależnie od brzmienia wyroku wydanego w interesie prawa. Przeciwnie, skuteczność erga omnes tego rodzaju wyroków nadaje im właściwość, która właśnie z uwagi na to, że wykracza poza konkretną sprawę, w pełni uzasadnia okoliczność, iż Hoge Raad (sąd najwyższy) może zwrócić się do Trybunału, aby jego odpowiedź w ramach wykładni prawa Unii miała większy zakres, zapewniając tym samym jednolite stosowanie rozporządzenia nr 6/2002 przez wszystkie sądy Niderlandów.

36. Podsumowując, uważam, że nie ma przeszkód dla uznania dopuszczalności odesłania prejudycjalnego.

B. Co do istoty

37. W rozporządzeniu nr 6/2002 wybrano model specjalizacji sądowej: w każdym państwie członkowskim zostanie wyznaczona możliwie jak najmniejsza liczba sądów krajowych (zwanych „sądami w sprawach wzorów wspólnotowych") właściwych do wydawania orzeczeń w przedmiocie unieważnienia prawa do wzorów wspólnotowych i ich naruszenia.

5 Wyroki: z dnia 14 grudnia 1971 r., Politi (43/71, EU:C:1971:122); z dnia 21 lutego 1974 r., Birra Dreher (162/73, EU:C:1974:17); z dnia 18 czerwca 1998 r., Corsica Ferries (C-266/96, EU:C:1998:306); z dnia 25 czerwca 2009 r., Roda Golf & Beach Resort (C-14/08, EU:C:2009:395), pkt 33.

6 Opinia w sprawie De Coster (C-17/00, EU:C:2001:366), pkt 30.

7 Wyrok z dnia 16 grudnia 2008 r., Cartesio (C-210/06, EU:C:2008:723), pkt 57–59.

38. Rzeczona zasada, zawarta w art. 80 i 81 wymienionego rozporządzenia, oznacza, że bez jakiegokolwiek roztrząsania tej kwestii rozstrzygnięcie co do istoty odpowiednich sporów należy do wyłącznej kompetencji wspomnianych sądów w sprawach wzorów wspólnotowych, działających w charakterze sądów wyspecjalizowanych w tej dziedzinie.

39. Wydaje się jednak, że w odniesieniu do środków zabezpieczających i środków tymczasowych art. 90 ust. 1 wspomnianego rozporządzenia wynika z innej przesłanki opartej bardziej na zasadzie skuteczności niż na zasadzie specjalizacji sądu [8]. „Do sądów państwa członkowskiego, wraz z sądami w sprawach wzorów wspólnotowych, może być złożony wniosek o zastosowanie [wymienionych] środków […] w odniesieniu do wzoru wspólnotowego".

40. Prima facie zatem wyłączność przewidziana w art. 81 zaciera się w art. 90, umożliwiając w ten sposób działanie innych sądów krajowych, a nie tylko sądu wyspecjalizowanego, choć jedynie w celu wydania orzeczenia w przedmiocie środków tymczasowych i zabezpieczających. W odniesieniu do tych środków wymogi dotyczące szybkości, które są nieodłącznie związane z zasadą skuteczności, oraz większa bliskość terytorialna różnych właściwych sądów uzasadniałyby rozwiązanie zdecentralizowane zamiast koncentracji w ramach jednego sądu [9].

41. Dosłowne brzmienie art. 90 ust. 1 rozporządzenia nr 6/2002 przemawia za następującą wykładnią: każdy sąd państwa członkowskiego (rozumiany jako ten, który w danym państwie orzeka w sporach dotyczących wzorów) może przyjmować tego rodzaju środki. Wyrażenie „wraz z sądami w sprawach wzorów wspólnotowych" potwierdza, że niekoniecznie musi to być sąd wyspecjalizowany: w związku z powyższym sądy w sprawach wzorów wspólnotowych mają taką samą właściwość, jeśli chodzi o środki zabezpieczające i tymczasowe [10].

42. Zarówno prokurator generalny [11], jak i rząd Niderlandów twierdzą jednak, że art. 90 rozporządzenia nr 6/2002 nie zmienia zakresu art. 81 ani nie stanowi wyjątku od przepisów zawartych w art. 81. Ich zdaniem art. 81 potwierdza właściwość wyspecjalizowanych sądów w sprawach wzorów wspólnotowych na każdym etapie postępowania w sprawie unieważnienia prawa do wzoru lub jego naruszenia, w tym na etapie dotyczącym środka zabezpieczającego. W ich ocenie art. 90 dotyczy powództw innych niż te wymienione w art. 81.

43. Komisja opowiada się za rozwiązaniem przeciwnym. Artykuł 90 ust. 1 rozporządzenia nr 6/2002 należy rozumieć w ten sposób, że właściwość w zakresie przyjęcia środków zabezpieczających odnoszących się do wzorów wspólnotowych przysługuje sądom państw członkowskich, „wraz z sądami w sprawach wzorów wspólnotowych". Innymi słowy, wspomniany art. 90 ust. 1 oferuje alternatywę, to znaczy możliwość wystąpienia do (wyspecjalizowanych) sądów w sprawach wzorów wspólnotowych lub do innych sądów, które nie są wyspecjalizowane (lecz przysługuje im ogólna właściwość w zakresie sporów dotyczących wzorów). Uważam, że powyższe stanowisko najlepiej odpowiada wykładni tego przepisu.

8 Rodzaje tych środków nie są zharmonizowane w rozporządzeniu nr 6/2002: w każdym państwie członkowskim stosuje się środki określone w jego ustawodawstwie.

9 Jak wspomniano powyżej, rozporządzenie nr 6/2002 dopuszcza możliwość, że w każdym państwie członkowskim będzie istnieć nie jeden, lecz kilka („możliwie jak najmniejsza" liczba) wyspecjalizowanych sądów w sprawach wzorów wspólnotowych. Niderlandy opowiedziały się za wyznaczeniem jednego sądu.

10 Inną kwestią jest skuteczność owych środków, w zależności od sądu, który je przyjmuje. Rozróżnienie to będzie przedmiotem mojej analizy w dalszej części.

11 Ich uwagi są powtórzeniem uwag zawartych w skardze kasacyjnej w interesie prawa wniesionej do Hoge Raad (sądu najwyższego).

44. Na poparcie swojego stanowiska prokurator generalny powołuje się na Protokół w sprawie rozstrzygania sporów dotyczących naruszenia i ważności patentów wspólnotowych [12]. Zdaniem prokuratora generalnego art. 90 rozporządzenia nr 6/2002 jest zgodny z brzmieniem art. 36 tego protokołu, którego celem było umożliwienie zastosowania środków zabezpieczających w odniesieniu do patentów krajowych i wspólnotowych. Wspomniany art. 36 nie miał na celu ustanowienia wyjątku od zasad dotyczących właściwości wewnętrznej określonych w protokole, lecz od zasad dotyczących jurysdykcji międzynarodowej [13].

45. Nie uważam, aby to odniesienie do regulacji rozstrzygania sporów dotyczących patentu wspólnotowego (która nie została wówczas ujęta w ramy stałego mechanizmu) służyło w takim czy innym sensie wykładni art. 90 rozporządzenia 6/2002 w sprawie wzorów wspólnotowych. Jest prawdą, że ustawodawca niderlandzki uzewnętrznił swoją tendencję do skupiania wszystkich kompetencji związanych z ochroną patentu wspólnotowego w ramach jednego sądu, twierdząc, że przestrzega postanowień protokołu, ale decyzja ta nie rozwiewa wątpliwości co do zakresu art. 90 w związku z art. 81 rozporządzenia nr 6/2002.

46. Argument dotyczący systematyki rozporządzenia 6/2002, który jest podnoszony przez prokuratora generalnego i rząd Niderlandów, ma większe znaczenie. Z ich punktu widzenia art. 90 stanowi *ogólną* zasadę dotyczącą środków zabezpieczających i tymczasowych, którą to regulację należałoby uzupełnić w zależności od rodzaju sporu, w ramach którego wnioskowano o rzeczone środki:

– W przypadku powództw „dotyczących naruszenia i ważności wzorów wspólnotowych" (art. 81) tylko wyspecjalizowane sądy mogą przyjąć odpowiednie środki zabezpieczające i tymczasowe, ponieważ tylko one mają wyłączną właściwość w tych postępowaniach.

– W przypadku powództw innych niż te, o których mowa w art. 81, przepis art. 90 ust. 1 nabiera pełnego sensu, gdyż stanowi on, że każdy sąd państwa członkowskiego, w tym sąd wyspecjalizowany, może przyjąć środki zabezpieczające i tymczasowe. To lepiej wyjaśnia owo „problematyczne lub enigmatyczne" [14] brzmienie.

47. Nie podzielam jednak tego stanowiska. Sprzeciwia się mu struktura tytułu IX rozporządzenia nr 6/2002, który brzmi „Jurysdykcja oraz postępowanie w sprawach dotyczących wzorów wspólnotowych" i dzieli się na trzy sekcje:

– Sekcja 1 wprowadza coś, co można określić jako kontekst dla ustalenia jurysdykcji państwowej właściwej do rozpoznania sporu. Zasady, do których się odwołuje, to postanowienia konwencji brukselskiej [15], które mają zastosowanie, o ile rozporządzenie nr 6/2002 nie stanowi inaczej.

– Sekcja 2 zawiera wyjątki dotyczące stosowania rozporządzenia Bruksela I bis. Ustanawia ona zasady dotyczące jurysdykcji międzynarodowej (art. 82) i określa, które sądy są właściwe do rozstrzygania sporów dotyczących wzorów wspólnotowych, a także rozpoznawanych przez nie powództw (art. 80 i 81) [16]. Sekcja ta zawiera art. 90, zatytułowany „Środki tymczasowe i zabezpieczające, łącznie ze środkami ochronnymi".

12 Dz.U. 1989, L 401, s. 34.

13 Protokół reguluje zasady jurysdykcji międzynarodowej w art. 14, a zasady właściwości krajowej w art. 15.

14 Uwagi prokuratora generalnego, pkt 3.23.

15 Dz.U. 1998, C 27, s. 1, tekst jednolity w Dz.U. 2009, L 147, s. 5. Jednakże odesłanie do tej konwencji należy rozumieć jako odnoszące się do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2012, L 351, s. 1) (zwanego dalej „rozporządzeniem Bruksela I bis").

16 Ponadto reguluje pewne szczególne zasady dotyczące zakresu i skutków wnoszenia powództw w sprawie naruszenia lub unieważnienia oraz zawiera między innymi przepisy dotyczące prawa właściwego, powiązanych powództw i jurysdykcji w drugiej instancji (art. 82–89, 91 i 92).

– Sekcja 3, zatytułowana „Inne spory dotyczące wzorów wspólnotowych”, odsyła do art. 79 ust. 1 i 4 w celu określenia właściwego sądu krajowego [17] i określa właściwość wewnętrzną w odniesieniu do powództw innych niż wskazane w art. 81. W szczególności przyznaje wspomnianą właściwość sądom właściwym miejscowo i rzeczowo w odniesieniu do powództw odnoszących się do krajowych praw ze wzoru w odpowiednim państwie (art. 93).

48. Wykładnia systemowa tytułu IX rozporządzenia nr 6/2002 potwierdza, że zamiarem prawodawcy było odmienne traktowanie powództw dotyczących naruszeń wzorów wspólnotowych i unieważnienia prawa do nich z jednej strony oraz innych powództw z drugiej strony. Pierwsze z tych powództw są uregulowane w sekcji 2, w której zawarty jest art. 90. Trudno jest zatem przyjąć, że ten ostatni artykuł ma inny przedmiot niż zestaw norm (sekcja 2), w których jest zawarty. Innymi słowy, art. 90 ma zastosowanie również do środków zabezpieczających i środków tymczasowych, o które wystąpiono w toku postępowań dotyczących naruszeń wzorów wspólnotowych i unieważnienia prawa do tych wzorów.

49. Rząd niderlandzki wskazuje jako dodatkowy argument, że z uwagi na swoje umiejscowienie w sekcji 2 art. 90 znajduje się w oddaleniu od art. 80 i 81 rozporządzenia nr 6/2002. Umieszczenie między nimi art. 82–89, odnoszących się do innych kwestii, sugerowałoby pewną rozłączność między nimi.

50. Nie uważam, że argument ten może zostać uwzględniony. Brzmienie art. 82–89 rozporządzenia nr 6/2002 jest pełne odesłań do powództw przewidzianych w art. 81, co dowodzi, że wynikają one z tej samej przesłanki, która uzasadnia włączenie ich wszystkich do sekcji 2 tytułu IX. Ta sama przesłanka wyjaśnia, dlaczego art. 90 znajduje się w tej samej sekcji, co potwierdza myśl, że środki zabezpieczające, do których rzeczony przepis się odnosi, odpowiadają postępowaniom przewidzianym w art. 81, a nie postępowaniom określonym w art. 93 znajdującym się w sekcji 3.

51. Kryteria wykładni literalnej i systemowej wskazują zatem na inne rozwiązanie niż zaproponowane przez prokuratora generalnego i rząd niderlandzki. Za tym samym rozwiązaniem przemawia przesłanka wprowadzenia dwojakiego systemu sądów wyspecjalizowanych / innych właściwych sądów w każdym państwie członkowskim w powiązaniu z różnymi funkcjami z jednej strony środków tymczasowych i środków zabezpieczających, a z drugiej strony orzeczenia sądowego rozstrzygającego spór co do istoty.

52. Niewątpliwie specjalizacja sądów w sprawach wzorów wspólnotowych przyczynia się do ujednolicenia orzecznictwa i do osiągnięcia jednolitego stosowania przepisów regulujących *co do istoty* powództwa dotyczące naruszenia i unieważnienia. Powyższe stanowisko dotyczące roli rozpoznania sprawy co do istoty cechuje cały system rozporządzenia nr 6/2002: w związku z tym celem art. 80 wymienionego rozporządzenia, skupiającego właściwość w zakresie powództw, o których mowa w art. 81, w ograniczonej liczbie sądów, jest „rozwój jednolitej wykładni wymogów regulujących kwestie ważności wzorów wspólnotowych” (motyw 28).

53. Jednakże cel ten niekoniecznie musi mieć zastosowanie do środków zabezpieczających i tymczasowych, których przyjęcie jest z definicji czasowo ograniczone i nie przesądza (nie powinno przesądzać) ostatecznego rozstrzygnięcia sporu.

17 Wobec braku właściwego sądu określonego zgodnie z przepisami art. 79 ust. 1 i 4 wspomniana sekcja wyznacza sądy kraju, w którym swoją siedzibę ma Urząd Harmonizacji w ramach Rynku Wewnętrznego (znaki towarowe i wzory).

54. Nie zaprzeczając praktycznemu znaczeniu, jakie w niektórych sprawach może mieć orzeczenie w przedmiocie środków zabezpieczających, trzeba stwierdzić, że jest ono uzależnione od kontynuacji postępowania głównego [18] i nie może naruszać istoty tego postępowania. Rozporządzenie 6/2002 wyraźnie zastrzega rozpoznawanie złożonych kwestii, które wpływają na istotę sprawy (takich jak naruszenie wzoru lub unieważnienie prawa do niego), na rzecz sądów wyspecjalizowanych.

55. Ma to miejsce na przykład w odniesieniu do powództwa wzajemnego, które zgodnie z art. 85 ust. 1 pozwany musi wytoczyć, jeżeli kwestionuje ważność wzoru wspólnotowego, którego właścicielem jest powód, w razie gdy ten ostatni wniósł powództwo na podstawie art. 81 rozporządzenia nr 6/2002. Natomiast na etapie postępowania dotyczącego środków zabezpieczających lub tymczasowych wystarczy, że pozwany podniesie jedynie *zarzut* nieważności (art. 90 ust. 2 rozporządzenia nr 6/2002) [19].

56. To dwojakie traktowanie wskazuje, że dla prawodawcy Unii orzeczenie w przedmiocie środka zabezpieczającego, właśnie ze względu na jego tymczasowy charakter i w oczekiwaniu na wydanie orzeczenia co do istoty, ma ograniczoną skuteczność. Nie jest tak, że sędzia orzekający w przedmiocie środków zabezpieczających i tymczasowych nie może uwzględnić – w ramach swojej oceny fumus boni iuris lub innych podniesionych twierdzeń – podniesionego przez pozwanego (w drodze zarzutu) argumentu dotyczącego ważności wzoru powoda, lecz skoro orzeczenie to nie jest ostateczne, nie wymaga ono powództwa wzajemnego ani interwencji sądu wyspecjalizowanego, który ostatecznie będzie musiał wydać rozstrzygnięcie w tym względzie.

57. Ponadto należy wziąć pod uwagę, że o ile sądy w sprawach wzorów wspólnotowych są niezaprzeczalnie zaznajomione ze wspomnianą dziedziną, o tyle inne sądy krajowe również nie są pozbawione tej wiedzy.

58. System ochrony wzorów opiera się bowiem na współistnieniu wzorów o zasięgu wspólnotowym i wzorów o zasięgu wyłącznie krajowym, co przekłada się na odpowiedni podział właściwości sądowej.

59. Ochrona wzorów krajowych należy do kompetencji sądów krajowych (nie sądów wyspecjalizowanych w rozumieniu rozporządzenia nr 6/2002), które są wyznaczane w przepisach każdego państwa członkowskiego, co samo w sobie zapewnia im niewątpliwą znajomość tej dziedziny. W postępowaniach tych wspomniane sądy mogą przyjąć takie same środki zabezpieczające, które w stosownych przypadkach będą miały zastosowanie do sporów dotyczących wzorów wspólnotowych [20].

60. Ponadto rzeczone sądy krajowe (niewyspecjalizowane) są także właściwe do rozstrzygania niektórych sporów dotyczących wzorów wspólnotowych zgodnie z art. 93 rozporządzenia nr 6/2002. Mogą one również przyjmować środki zabezpieczające i tymczasowe w takich sporach.

61. W związku z tym sądy wyłączone z jurysdykcji, o której mowa w art. 81 rozporządzenia nr 6/2002, działają w znanej im dziedzinie, niezależnie od okoliczności, że nie są one uprawnione do orzekania co do istoty sporu dotyczącego naruszenia wzoru wspólnotowego lub unieważnienia prawa do niego.

18 Dlatego też sędzia orzekający w przedmiocie środków zabezpieczających i tymczasowych w Amsterdamie określił w swoim postanowieniu z dnia 12 stycznia 2017 r. termin na wniesienie powództwa co do istoty.

19 W hiszpańskiej wersji tej sekcji niewłaściwie użyto wyrażenia „*demanda de nulidad*", natomiast w rzeczywistości, w sensie proceduralnym, chodzi o *zarzut*, a nie o roszczenie. Świadczą o tym inne wersje językowe, z którymi się zapoznałem: *exception de nullité*, w wersji francuskiej; *plea*, w wersji angielskiej; *eccezioni di nullità*, w wersji włoskiej; *excepção de nulidade*, w wersji portugalskiej; *Einwand der Nichtigkeit*, w wersji niemieckiej.

20 Jak wspomniałem powyżej (przypis 8), rozporządzenie nr 6/2002 nie zawiera szczegółowych przepisów dotyczących rodzajów tych środków, które podlegają ustawodawstwu każdego państwa członkowskiego dotyczącego wzorów krajowych.

62. Nie wydaje mi się zatem, aby argument dotyczący (większej) specjalizacji sądów w sprawach wzorów wspólnotowych uzasadniał ograniczenie właściwości pozostałych sądów krajowych w odniesieniu do środków zabezpieczających i tymczasowych.

63. Rząd niderlandzki interpretuje art. 90 ust. 1 rozporządzenia nr 6/2002 w ten sposób, że pozostawia on państwom członkowskim swobodę wyboru sposobu organizacji postępowania w przedmiocie środków zabezpieczających z zastrzeżeniem, że właściwość musi przysługiwać sądowi w sprawach wzorów wspólnotowych.

64. W tym względzie rząd niderlandzki twierdzi, że autonomia proceduralna państw członkowskich zostaje usunięta tylko wtedy, gdy istnieją wyraźne zasady, zgodnie z którymi konkretnemu sądowi mają zostać przyznane określone uprawnienia (jak stanowią art. 80 i 81 rozporządzenia nr 6/2002). W związku z tym nic nie stałoby na przeszkodzie temu, aby państwo zdecydowało, że wyłączna właściwość w zakresie powództw dotyczących naruszenia lub unieważnienia, w tym również na etapie orzekania w przedmiocie środków zabezpieczających, przysługuje wyspecjalizowanym sądom w sprawach wzorów wspólnotowych.

65. Stanowisko to opiera się na interpretacji art. 90 ust. 1 rozporządzenia nr 6/2002 jedynie jako normy kompetencyjnej: państwa członkowskie „mogą" skorzystać z możliwości przyznania właściwości do orzekania w przedmiocie środków zabezpieczających niektórym sądom (z zastrzeżeniem, o którym była już mowa, że w każdym przypadku wspomniana właściwość musi obejmować sądy w sprawach wzorów wspólnotowych).

66. Uważam jednak, że użycie wyrażenia „może" w wymienionym przepisie ma inne znaczenie, bardziej zgodne z celem owego przepisu. Uprawnienie do skorzystania ze wskazanej możliwości nie dotyczy państw członkowskich, lecz uczestników postępowania. I właśnie ze względów związanych z ochroną interesów uczestników postępowania oraz bliskością sądów, które muszą udzielić im pilnej odpowiedzi [21], aczkolwiek jedynie w przedmiocie środków tymczasowych i zabezpieczających, wspomniani uczestnicy postępowania są uprawnieni do występowania do sądów wyspecjalizowanych lub do sądów powszechnych.

67. W związku z powyższym wykładni tego przepisu należy dokonywać z punktu widzenia osób uprawnionych z tytułu wzorów wspólnotowych, które zwracają się o ochronę sądową. Ostatecznie chodzi o zapewnienie *większego* dostępu do postępowania w przedmiocie środków zabezpieczających, w którym przeważa skuteczność [22], natomiast co do istoty pierwszeństwo ma specjalizacja w zakresie rozstrzygania powództw dotyczących naruszenia lub unieważnienia.

68. Można by uznać, że w takim przypadku uwzględnienie sądów w sprawach wzorów wspólnotowych byłoby zbędne, tak jednak nie jest. W tym względzie najistotniejszy jest art. 90 ust. 3, zgodnie z którym:

– Jeżeli dana osoba wystąpi z wnioskiem o zastosowanie środka zabezpieczającego i tymczasowego do sądu w sprawach wzorów wspólnotowych, środki przyjęte przez ten sąd będą miały zastosowanie na terytorium każdego państwa członkowskiego.

21 Tak to interpretuje Komisja, podkreślając, że jednostka musi mieć możliwość zwrócenia się do sądu, który jest jej geograficznie bliski, do którego może ona wystąpić o pilną ochronę, co oznacza, że specjalizacja jest kwestią drugorzędną. Jako przykład Komisja podaje potrzebę zachowania dowodów zagrożonych utratą lub rozpowszechnianie podrobionych produktów z jednego punktu dystrybucji, takiego jak port lub fabryka.

22 W dziedzinie własności intelektualnej podstawowe znaczenie mają środki zabezpieczające gwarantujące, z poszanowaniem prawa do obrony drugiej strony, proporcjonalną ochronę osoby uprawnionej, zanim zapadnie rozstrzygnięcie co do istoty [motyw 22 dyrektywy 2004/48/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej (Dz.U. 2004, L 157, s. 45; sprostowanie Dz.U. 2004, L 195, s. 16)].

– Jeżeli dana osoba wystąpi ze wspomnianym wnioskiem do sądów krajowych innych niż sądy wyspecjalizowane, skuteczność przyjętego przez owe sądy środka zabezpieczającego jest ograniczona do odpowiedniego państwa członkowskiego.

69. Właśnie ostatnie zdanie art. 90 ust. 3 rozporządzenia nr 6/2002 potwierdza powyższe stwierdzenie. Nie byłoby konieczności wprowadzenia przepisu, zgodnie z którym „żadnemu innemu sądowi [oprócz sądów w sprawach wzorów wspólnotowych] nie będzie przysługiwać taka właściwość [w zakresie rozciągnięcia skuteczności przyjętych przez niego środków zabezpieczających i tymczasowych na terytorium każdego państwa członkowskiego]", gdyby pozostałe sądy same w sobie nie miały właściwości w zakresie przyjmowania jakichkolwiek środków zabezpieczających w ramach postępowań dotyczących unieważnienia prawa do wzorów wspólnotowych i ich naruszenia.

70. Podsumowując, przyjęcie przez sądy krajowe (w wyjaśnionym wyżej znaczeniu) środka zabezpieczającego umożliwia uzyskanie ochrony sądowej nieodłącznie związanej z tego rodzaju postępowaniami, charakteryzującej się pilnym charakterem, przy czym pragnę podkreślić, że na tym etapie postępowania nie można zakończyć rozpatrywania sprawy co do istoty, które to zadanie należy do wyłącznej właściwości sądów w sprawach wzorów wspólnotowych.

V. Wnioski

71. W świetle powyższych uwag proponuję, aby Trybunał odpowiedział na pytanie Hoge Raad der Nederlanden (sądu najwyższego Niderlandów) w następujący sposób:

„Artykuł 90 ust. 1 rozporządzenia Rady (WE) nr 6/2002 z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów wspólnotowych należy interpretować w ten sposób, że sądy krajowe właściwe w sprawach wzorów krajowych są uprawnione do przyjmowania środków tymczasowych i zabezpieczających w postępowaniach dotyczących naruszenia lub ważności wzorów wspólnotowych, których rozstrzygnięcie co do istoty należy do wyłącznej właściwości sądów wyznaczonych zgodnie z art. 80 ust. 1 wspomnianego rozporządzenia".